

ПИТАЛЬНІ РЕЧЕННЯ ЯК МАРКЕРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕМОТИВНОСТІ В МОВОТВОРЧОСТІ МАРІЇ МАТІОС

Кемінь У. В.

аспірантка кафедри сучасної української мови

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

вул. Коцюбинського, 2, Чернівці, Україна

orcid.org/0000-0002-4433-0306

ulyana89ketin@gmail.com

Ключові слова: *емотивність, емоційно-оцінний реєстр, питальне речення, художній дискурс, Марія Матиос.*

У статті проаналізовано категорію емотивності як усвідомлену ознаку мовлення, що зумовлює використання таких мовних засобів, які цілеспрямовано виражають людську емоційність для впливу на адресата. З-поміж різнорівневих мовних засобів виокремлено синтаксичні одиниці (питальні речення) як домінуючі маркери передавання емоцій та реалізації категорії емотивності.

Мета статті – на багатому ілюстративному матеріалі буковинської письменниці Марії Матиос визначено функційну роль питальних речень, які слугують ефективним засобом для передавання емоційної реакції мовця на щось побачене, почуте чи висловлене. А також систематизовано засоби мовної репрезентації емоційних концептів у прозі Марії Матиос; виокремлено емоційно-оцінні реєстри, спрямовані на втілення комунікативних інтенцій емотивності, лінгвістичної категорії, яка тісно пов'язана з індивідуальністю мовця, мовної особистості автора художнього тексту; охарактеризовано питальні висловлення, які увиразнюють душевні переживання, хвилювання та почуття мовця у їх зв'язку з функціональною роллю персонажа у творі; окреслено роль питальних речень та запитань-перепитів, яким властива експресивна функція впливу на реципієнта за рахунок розширення меж (діапазонів) вираження певної риси або почуття, емоційного стану.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового вивчення мовотворчості буковинської письменниці Марії Матиос, зокрема уведення до спільного дискурсу роману «Букова земля» та визначення його подібних та відмінних емотивних реєстрів порівняно з попередніми творами.

Новизна студії полягає у тому, що питальне речення як функційний прийом передання і оприявлення реєстрів емотивного навантаження у спектрі від позитивного (радості, замилювання, здивування) до негативного (горя, ненависті, докору, суму, відчаю, тривоги) у текстах Марії Матиос проаналізовано вперше. У результаті дослідження доходимо висновку, що в плані вираження і передачі людських емоцій та почуттів питальні речення здатні точніше й глибше виразити розмаїтий емоційний спектр.

INTERROGATIVE SENTENCES AS A MARKER OF THE REALIZATION OF EMOTIVENESS IN THE LANGUAGE CREATION OF MARIA MATIOS

Kemin U. V.

Postgraduate Student at the Department of Modern Ukrainian Language

Chernivtsi National University named after Yury Fedkovich

Kotsyubynskogo str., 2, Chernivtsi, Ukraine

orcid.org/0000-0002-4433-0306

ulyana89kemin@gmail.com

Key words: *emotiveness, emotional-evaluative register, interrogative sentence, artistic discourse, Maria Matios.*

The article analyzes the category of emotiveness as a conscious feature of speech, which determines the use of special language tools that purposefully express human emotionality to influence the addressee. Syntactic units (interrogative sentences) are singled out from among language tools of different levels as dominant markers of conveying emotions and realizing the category of emotionality.

The purpose of the article is to determine the functional role of interrogative sentences, which serve as an effective means of conveying the speaker's emotional reaction to something seen, heard, or said, based on the rich illustrative material of the Bukovyna writer Maria Mathios. The means of language representation of emotional concepts in the prose of Maria Matios are also systematized; emotional and evaluative registers aimed at embodying the communicative intentions of emotiveness, a linguistic category that is closely related to the individuality of the speaker, the linguistic personality of the author of the artistic text, are singled out; interrogative statements are characterized, which express the mental experiences, excitement and feelings of the speaker in their connection with the functional role of the character in the novel; the role of interrogative sentences and disjunctive questions is outlined, which are characterized by the expressive function of influencing the recipient by expanding the limits (ranges) of expressing a certain feature or feeling, emotional state.

The relevance of the study is determined by the need for a scientific study of the language creation of the Bukovyna writer Maria Mathios, in particular, the introduction of the novel «Beech Land» into the common discourse and the identification of its similar and different emotional registers in comparison with previous works.

The novelty of the study is that the interrogative sentence is a functional method of conveying and manifesting registers of emotional load in the spectrum from positive (joy, affection, surprise) to negative (grief, hatred, reproach, sadness, despair, anxiety) in the texts of Maria Mathios. It was analyzed for the first time. As a result of the research, we conclude that in terms of the expression and transmission of human emotions and feelings, interrogative sentences can more accurately and deeply express a diverse emotional spectrum.

Постановка проблеми. Антропозорієнтована лінгвістика все більше фокусує увагу на вивченні сфери емоцій як репрезентанта мовної картини світу, розглядаючи емотивність як лінгвістичну категорію, яка виражає переживання людини через різнорівневі мовні маркери. Людина переживає те, що з нею відбувається, вона реагує на те, що її оточує. Емоції тісно пов'язані з почуттям, поведінкою, формами пізнання і концептуалізації, вони поєднують у собі різні явища: емоційний стан, пов'язаний із внутрішніми переживаннями,

емоційні реакції, що експлікують особливості зовнішнього вияву. Вербалізація емоцій засобами мови в мовленні фактично є комунікативно-прагматичною функцією, цим і пояснюється зацікавленість мовознавців, зокрема будь-яка емоція, що базується на емоційному стані адресата може бути чітко висловлена адресантові.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Емотивність – одна з текстових категорій, яка слугує засобом вираження ставлення автора та персонажа до дійсності, що відображається в тек-

сті. Аналіз наукових досліджень засвідчує, що в сучасному мовознавстві наявний чималий доробок, присвячений питанню емотивності в мові. Зокрема, проблема категоризації емотивності привертала увагу таких учених, як Ю. Апресян, Ш. Баллі, А. Вежбицька, Я. Гнезділова, С. Єрмоленко, О. Селіванова та ін. На думку науковців, будь-який текст, а особливо художній, певним чином впливає на свідомість та поведінку адресата мовлення (читача).

Категорія емотивності передбачає використання мовних засобів усіх рівнів, проте значний відсоток сучасних мовознавчих студій зосереджений на цій проблемі з погляду емотивного синтаксису. У працях науковців Л. Білоконенко, Н. Гуйванюк, А. Загнітка, В. Чабаненка, С. Шабат-Савки, В. Шинкарука увагу зосереджено на дослідженні емотивного потенціалу одиниць синтаксичного рівня. Так, до прикладу, С. Шабат-Савка досліджує інтенцію емоційності, прагнення мовця відобразити емоційний стан або по-особливному відреагувати на побачене; В. Шинкарук виділяє окрему категорію емоційних модусів у структурі речення; А. Загнітко визначає експресивні прийоми: парцеляцію, питальні конструкції в монологічному мовленні, номінативні речення, вставлені конструкції та ін. Утім, ще й досі в лінгвістиці існує чимало проблем, пов'язаних із вивченням емотивного синтаксису в художньому дискурсі, хоча мовний матеріал свідчить про зосередження дослідників на аналізі окремих аспектів даної проблеми. На думку мовознавців, синтаксичний рівень найяскравіше передає емоційне вираження висловлювання.

Як зауважує Я. Гнезділова, «емотивність є мотивованою, заздалегідь спланованою експресивною мовленнєвою діяльністю, ретельно продуманою у плані вибору мовних засобів і мовленнєвих стратегій і тактик, розрахованих на емоційний вплив адресата» [3, с. 17]. С. Гладько зазначає, що «емотивність актуалізується в тексті за допомогою сукупності текстових компонентів – показників емотивності, тобто вплетених у текстову тканину емотивно навантажених слів, фраз, речень тощо, які прямо або опосередковано вказують на характер авторських емоційних інтенцій, експліцитно виражених або імпліцитно окреслених у тексті, моделюють імовірне емоційне реагування читача на текстову дійсність та опредметнюють фрагменти знань про світ, що є чи стають емоціогенними» [1, с. 64]. Категорія емотивності – усвідомлена ознака мовлення, що зумовлює використання таких мовних засобів, які цілеспрямовано виражають людську емоційність для впливу на адресата.

Мета і завдання розвідки – проаналізувати питальні речення в аспекті реалізації емотивності,

виокремити емоційно-оцінні реєстри, спрямовані на втілення комунікативних інтенцій емоційності, у художньому дискурсі М. Матіос. Поставлена мета передбачає розв'язання таких завдань: систематизувати наявні питальні речення як найяскравіші засоби вираження емотивності в художньому дискурсі письменниці; визначити функційний потенціал питальних речень з опертям на тексти М. Матіос; схарактеризувати і виокремити емоційно-оцінні реєстри питальності в мовотворчості авторки. **Об'єктом дослідження** є категорія емотивності у творчості М. Матіос. **Предмет дослідження** – синтаксичні мовні засоби (питальні речення) відтворення емотивності у художньому дискурсі М. Матіос.

Стиль М. Матіос – солодкавий, із дивовижно заколисуючим ритмом, її оповідну манеру сучасні критики порівнюють із В. Стефаніком, адже вона, як стверджує Я. Голобородько, «від природи є психологом, знавцем емоцій і прагне зазирнути в безодню людських станів. Вона проникливо, щемно, глибинно передає психологічні перипетії своїх персонажів, цілком традиційно практикує психологічне розроблення фабули, композиції характеру з тим, щоб довести інтонаційні, настроєві реєстри до максимуму, до найдраматичніших нот напруги» [2, с. 67]. Безперечно, у своїх творах М. Матіос порушує складні моральні та екзистенційні питання, зосереджує увагу на душевних та психологічних зіткненнях, стосунках із найближчим оточенням, ставленні людини до навколишнього світу, таким чином, формує сферу почуттів та емоцій, що передає яскравий психологізм її мовотворчості.

Виклад основного матеріалу. Попри значні напрацювання лінгвоукраїністики систематизація засобів мовної репрезентації емоційних концептів є досить важливою, оскільки емотивність як лінгвістична категорія слугує виявом суб'єктивного ставлення людини до навколишньої дійсності. На думку мовознавців, синтаксичний рівень найяскравіше передає емоційне вираження висловлювання.

Як зауважує Н. Гуйванюк, «експресивність синтаксичних одиниць пов'язана з наповненням нормально-семантичної структури речень різної будови новим комунікативним змістом авторського Я через систему образних асоціацій і схем, що відображають нуртування думок і почуттів, створюючи особливу мовну експресію» [4, с. 274].

За влучним твердженням С. Шабат-Савки, емотивність тісно пов'язана із системою мовних засобів, які «за своєю лінгвістичною природою можуть відображати почуття, настрої, душевні переживання людини, що увиразнює передусім зв'язок емотивності з модальністю як визначальною синтаксичною категорією». Важливо відзна-

чити, що у межах поданого визначення науковиця зауважує, що «ті або ті синтаксичні одиниці експресивізуються і передають психоемоційний стан людини, яскраво вербалізуючи авторський задум» [9, с. 87]. Емотивні синтаксичні засоби мають сугестивний потенціал, впливають на кого-небудь, викликають певні уявлення, переживання, створюючи, таким чином, емотивний зміст.

В. Шинкарук наголошує, що реченнєві структури реалізують емотивну функцію способом експресії, при цьому емоційно-експресивні значення нашаровуються на основну інформацію і знаходять реалізацію в реченнях з емоційно-оцінними значеннями засобами експліцитного вираження [12, с. 36]. Ми цілком погоджуємось із цим твердженням, адже широкий спектр емоційно маркованих одиниць на синтаксичному рівні слугує не тільки в інформуванні, але й у вираженні емоційної реакції суб'єкта (об'єкта) мовлення.

У художньому дискурсі свій розлогий функційний потенціал реалізують питальні речення. Функція емоційних запитань, на думку мовознавиці С. Шабат-Савки, полягає «не в передаванні запиту інформації, а у вираженні емоційної реакції мовця на звернений його увагою певний фрагмент дійсності». Такі запитання не є «інформативними», оскільки їх ставлять не для того, щоб адресат визначив своє ставлення до повідомлюваного в запитанні. Навпаки, «інформатором» у такому разі є сам «мовець», тому що повідомляє адресатові або свою категоричну думку про щось, або емоційну реакцію щодо якогось факту» [11, с. 195].

За нашими спостереженнями, питальні висловлення завжди більш емоційно навантажені, створюють діалогічність спілкування, спонукають до спільного міркування над питанням, знижують категоричність, допомагають автору більш інтенсивно виразити ту чи ту аксіологічну інтенцію. Вони, безсумнівно, увиразнюють емоційність, відображають емоційно-почуттєвий стан мовця, його позитивне або ж негативне реагування на побачене, почуте, висловлене в питальній формі, яка «виявляється найрелевантною для вербалізації світу людських емоцій та почуттів, природною і необхідною для репрезентації емоційно наснаженого плину комунікації, для демонстрації балансу чи дисбалансу між комунікантами» [11, с. 169].

Безумовно, перебуваючи у сфері мовної картини світу, М. Матіос створює власний індивідуальний підхід, який відображає авторську мовну свідомість, специфіку мовної поведінки, формує ідіостиль. Лейтмотивом творчого акту мисткині бачиться проблема цінності людини, якою вона постає у всесвіті безмежних можливостей. Заглиблюючись у кризові ситуації своїх персонажів,

авторка ніби розкошує у психічних та філософських нетрях людських душ. Тож у мовотворчості М. Матіос представлено інтелектуальні, моральні, вольові, емоційні риси персонажів.

У художньому дискурсі письменниці відчутне домінування спектру емоційних інтенцій негативного характеру, що виформовують такі емоційно-оцінні реєстри, як горе, туга, розпач, тривога, страх, розчарування, гнів, докір, обурення, ненависть, відраза, огида, іронія.

Одним із визначальних емоційно-оцінних реєстрів у мовотворчості М. Матіос є запитання зі значенням «докору, обурення», напр.: – *Ти хочеш, щоб він тебе вбив, як прийде? Він уже в дорозі, він уже близько від тебе. Хіба ти не чуєш?* [6, с. 108]; – *Якщо ці звірі таке зробили з Богом – що вони робитимуть з людьми, нелюди?!* [5, с. 512].

На думку С. Шабат-Савки, «експресивно забарвлені маркери людської комунікації, спонукальні запитання в тих або тих мовленнєвих ситуаціях увиразнюють дифузний характер інтенцій, експлікують дві чи більше ілюкції» [11, с. 193]. Напр.: запитання-докір з відтінком обурення, як-от: – *Ти сліпа, що невістка нидіє на очах, а слова не скаже?* [6, с. 10]; – *То де на землі справедливість, коли мене ріжуть без ножа?* [5, с. 47]; запитання-обурення з відтінком осуду, напр.: – *А вам, Варварко, не встидно ночами до кума Петра ходити, коли під боком чоловік є?* [8, с. 88]; запитання-докір із відтінком зауваження, як-от: – *Нащо ти кричиш на нього? Він добре чує. Не видиш, що він перепуджений?* [6, с. 49]. Звідси виходить, що емоційні питання зі значенням докору є важливими компонентами у формуванні мовленнєвих ситуацій, можуть використовуватися як засіб впливу на діяльнісну поведінку людини. Адже докір є словесною реакцією адресанта на будь-який учинок адресата, який мовець оцінює як негативний.

Нанизування питальних структур слугує важливим маркером передачі емоції «гніву, роздратування». Такі речення виступають сигналами конфліктності у художньому дискурсі М. Матіос, таким чином авторка не тільки підкреслює емоції персонажів, а й безпосередньо впливає на динаміку та вирішення конфліктної ситуації. Напр.: – *Трапилось щось драматичне? – Драматичне?! – заводиться Нікі. – Драматичне? Підле трапилось, Джетті. Підле* [5, с. 314]; – *Що тобі у нас треба, гадюко?! – Як що треба? – аж сперло їй у горлі. – Як то що треба?* [8, с. 15]. Нагромадження питальних речень указує на постійну напругу, внутрішню боротьбу мовця.

Найчастіше у мовленні героїв питальні конструкції виражено питальними займенниками (хто? що?), за допомогою яких у певних ситуаціях мовець підсилює семантику роздратування,

як-от: *Хто?! – Гаврило кидається з кулаками до Петруні. – Кажу, курвего, хто тебе пробив?* [6, с. 104]; – *Що? Вона плаче? Чого вона плаче, оця закривавлена жінка? Їй так боляче?* [7, с. 34].

Питальні речення типу: *Чого витріцилася? – зненацька – людською мовою! – заговорив опецьок* [5, с. 514]; – *Але скажи мені, нащо петиції цісареві писати? Щоб лютити його?* [5, с. 67]; – *Чого ви слинитесь, небого? – як міг лагідно запитав Михайло* [8, с. 140] завдяки індивідуально-авторським дієслівним формам висловлення надають художньому тексту регіонального колориту, підсилюють оцінну сему. У мовотворчості М. Матіос фіксуємо чітко підібрані фразеологізовані питальні комунікати, які здатні оживити мовлення, надати йому емоційно-експресивного відтінку, як-от: *Думаси, люди не знали? Не виділи того? Люди все про всіх знають. А ти тут мені тепер граєш вар'ята?* [5, с. 615].

Зауважимо, що спалах неконтрольованого гніву передається питальними висловленнями, «які виражають посилену емоційну діяльність мовця, його переживання і супроводжуються відтінками невдоволення, гніву щодо тих явищ і подій, що вплинули на самого суб'єкта мовлення» [11, с. 198]. Напр.: – *Ти?! І ти, Довгопол?! Мені показуєш брати в машину разом з тобою цю блядь?* [7, с. 33]; – *Смерде, чи ти не знаєш, що не годиться перед православним чоловіком упорожні переходити дорогу, а токма, мені у день уродин?* – *грубо крикнув із коня* [5, с. 63]. Як бачимо, у мовотворчості письменниці ефективним маркером репрезентації емоції гніву, роздратування слугують питальні речення, вони стають компонентами розмовно-побутових, соціальних сцен, зокрема сварок.

Окрему групу становлять емоційні питальні речення зі значенням «здивування». Раптове здивування підсилює питальний компонент «як?», зокрема з парними розділовими знаками, які передають високу експресивність висловлення. Напр.: – *Ти здурів, брате чи маковиння написвся? Це поле належить мені! – Як?!* [6, с. 55]; – *Що ти дурне говориш, Йогане, – Павло плюнув собі під ноги, – як тато пропав у два дні по Михайлові?!* [6, с. 57].

Емоційне питання зі значенням здивування репрезентують і запитання-перепити, як-от: – *А ти хто? – запитав Івана. – Як хто? Людина! Іван! – здивувався Цвичок* [8, с. 86]; *Тато переписав заповіт, – рівно відповів на те Оксентій... – Коли?! – одночасно нервово запитали вїт і Павло* [6, с. 56]. На нашу думку, такі перепитування як мовленнєвий акт є емоційними, їх адресант використовує з метою акцентувати увагу на те, що постає темою його роздумів.

Відтінки здивування увиразнюють риторичні

запитання, що містять частки (чи, хіба), напр.: – *А хіба ви не знаєте, пане консул? Хіба ви не знаєте? – робить особливий наголос на «ви», і велика сльоза викочується йому з ока, а він її і не стирає* [5, с. 506]. Як бачимо, змальовуючи душевний неспокій героїв образністю, емоційністю виразів, письменниця має на меті донести до читача свій задум, підкреслюючи високий ступінь емоційності персонажів.

У межах питальності реалізується емоція «горя», яку в мовотворчості М. Матіос найчастіше реалізує питальний компонент (за що?) напр.: *За що ти, Боже, дав мені муку, якою я не можу ні з ким поділитися, як і не можу вирвати з грудей своє серце, яке здається, умерло у ту хвилину, коли останній подих покинув Калиніні груди?* [5, с. 179]. Таким чином, мовець не лише чекає інформації від співрозмовника, а й аналізує, роздумує, шукає відповіді на питання.

Емоційно-виражальну функцію виконують вигуківі звертання до найвищих субстанцій, передаючи «сум, відчай», як-от: *Святий Отче, чому ти живеш із заплющеними очима? Чи в тебе немає дітей? Чи тобі вигідно бути сліпим, Святий Отче?!* [5, с. 46]. Використання у текстах М. Матіос вигуківих звертань до найвищих субстанцій увиразнює інтенцію мовця, установлюючи, таким чином, почуття тривоги, надають мові персонажів невимушеності, колориту простоти, передають дух народної мови.

Оклична інтонація в питальних реченнях виражає інтенсивну реакцію мовця на певні події, виражає почуття «страху, переляк», як-от: *Ой, Герберте ...Як я тебе відпущу одного туди, звідки вістка ітиме пів року!? Ти хочеш мосі швидко смерті, Герберте!?* [5, с. 48]. Питально-окличними реченнями авторка підкреслює глибину поставленого питання, нагромадження розділових знаків підсилює емоційну інтонацію мовлення, а також відображає авторське емоційне сприйняття світу та змалювання навколишньої дійсності крізь призму художнього слова.

Питальні речення, у яких домінують емоції «розпачу», сильного розчарування, розтривоженої душі героїв, свідчать про мовну експресію художнього мовлення ідіостилю автора. Напр.: *Переживши тривожні дні і такі ж похмурі ночі після відступу цісарського війська, міщани завмерли в нервовому очікуванні: а що буде далі?* [5, с. 142].

Почуття «сумніву» передає частка (хтозна, хіба) з питальною інтонацією, як-от: *А ти в мені сумніваєшся. Чому мамо? Хіба я тобі завдавав прикrostі своїм непослухом? Хіба я поганий син, мамо* [5, с. 48]; *Хоча... хтозна, де для них тепер воля – в кривці чи тут, під ногами?* [7, с. 130].

До емоційно-оцінного регістру з позитивною семантикою зараховуємо конструкції, що виража-

ють емоцію «радість»: доброзичливе ставлення один до одного, ніжність, замилювання, любов передаються завдяки уведенню у структуру питального речення звертання, напр.: – *Хто тобі ворог, Уласійку мій солодкий?* [7, с. 24]; – *Про кого ти, моє серце?* [5, с. 320]; – *Тепер вже я питаю: що з тобою, люба моя?!* [5, с. 352]. Звертання у питальних реченнях спонукають співрозмовника до дії чи відповіді, містять комунікативну спрямованість.

Змістове та емоційне підсилення мовотворчості письменниці досягається за допомогою питальних нечленованих комунікатів, які «мають виразну інтонацію питальності і передаючи різні логічні та модально-емоційні відтінки, залежать насамперед від лексичного наповнення і контексту» [10, с. 227]. До прикладу, коли мовець погоджується з думкою співрозмовника або прагне викликати ствердну чи заперечну відповідь, авторка використовує модальний комунікат (правда, так), як-от: *Ти в Товарниці найкраща білільниця. Правда?* [7, с. 25]; – *Ти прийшла мене просити за Уласія. Так?* [7, с. 28].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, у процесі дослідження встановлено, що питальні речення слугують маркерами реалізації емотивності в художньому дискурсі М. Матіос. За нашими спостереженнями, ці конструкції виформовують два емоційно-оцінні реєстри: негативні, спрямовані на експлікацію емоцій горя, ненависті, докору, суму, відчаю, тривоги, а також (зрідка) вербалізація засобів позитивного емоційно-оцінного реєстру, що оприявнюють емоції радості, замилювання, здивування. У ході дослідження розроблено систему оцінних та емотивних чинників для класифікації синтаксичних одиниць за вказаними реєстрами. У мовотворчості М. Матіос питальні речення слугують ефективним засобом для передавання емоційної реакції мовця на щось побачене, почуте чи висловлене.

Перспектива подальших досліджень полягає у необхідності виявлення особливостей реалізації категорії емотивності у художньому дискурсі письменниці іншими мовними засобами синтаксичного рівня, зокрема окличними реченнями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гладь С.В. Емотивність художнього тексту: семантико-когнітивний аспект (на матеріалі сучасної англомовної прози) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2000. 223 с.
2. Голобородько Я.Ю. Буковинська орнаментика Марії Матіос. *Вісник НАН України*. 2008. № 3. С. 66–73.
3. Гнезділова Я.В. Емоційність та емотивність сучасного англомовного дискурсу: структурний, семантичний і прагматичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2007. 20 с.
4. Гуїванюк Н. Експресивний синтаксис: досягнення і проблеми. *Актуальні проблеми синтаксису* : мат. міжнар. наук. конф., 19–21 жовтня 2006 р. Чернівці : Рута, 2006. С. 267–275.
5. Матіос М.В. Букова земля. Роман-панорама завдовжки у 225 років. Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2019. 928 с.
6. Матіос М.В. Майже ніколи не навпаки: сімейна сага у новелах. Львів : ППРАМІДА, 2007. 176 с.
7. Матіос М.В. Нація. Львів : ППРАМІДА, 2018. 256 с.
8. Матіос М.В. Солодка Даруся. Львів : ППРАМІДА, 2010. 424 с.
9. Шабат-Савка С.Т. Синтаксичні маркери емотивності в художньому дискурсі (контекст «Щоденника страченої» Марії Матіос). *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Вип. 18. С. 85–90.
10. Шабат-Савка С.Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові : монографія. Чернівці : Букрек, 2014. 421 с.
11. Шабат-Савка С. Українськомовний питальний дискурс : монографія. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 332 с.
12. Шинкарук В.Д. Особливості реченневих структур з емоційно-оцінними значеннями. *Studia Linguistica*. 2011. Вип. 5. С. 29–37.

REFERENCES

1. Hlad'o, S.V. (2000) *Emotyvnist' khudozhn'oho tekstu semantyko-kohnityvnyy aspekt (na materialy suchasnoyi anhlomovnoyi prozy)* [Emotionality of the artistic text: semantic-cognitive aspect (on the material of modern English-language prose)], Kyiv: Kyiv State Linguistic University, 223 p. [in Ukrainian].
2. Holoborod'ko, Y. (2008) Bukovyns'ka ornamenteika Mariyi Matios [Bukovyna ornamentation by Maria Mathios]. *Visnyk NAN Ukrayiny*, № 3. P. 66–73. [in Ukrainian].
3. Hnezdilova, Y. (2007) *Emotsiynist' ta emotyvnist' suchasnoho anhlomovnoho dyskursu: strukturnyy, semantychnyy i prahmatychnyy aspekty* [Emotionality and emotionality of modern English discourse: structural, semantic and pragmatic aspects], Kyiv: Kyiv State Linguistic University, 20 p. [in Ukrainian].
4. Huvanyuk, N.V. *Ekspresyivnyi syntaksys: dosiahnennia i problemy* [Expressive syntax: achievements and problems] *Aktualni problemy syntaksysu: materialy konf. Chernivtsi*: Ruta. P. 267–275. [in Ukrainian].
5. Matios, M.V. (2019) *Bukova zemlia. Roman-panorama zavdovzhky u 225 rokiv* [Beech land.

- A 225-year-long panoramic novel], Kyiv: A-BA-BA-HA-LA-MA-HA. 928 p. [in Ukrainian].
6. Matios, M.V. (2007) *Maizhe nikoly ne navpaky: simeina saha u novelakh* [Almost never the other way around: a family saga in short stories], Lviv: PIRAMIDA. 176 p. [in Ukrainian].
  7. Matios, M.V. (2018) *Natsiia* [Nation]. Lviv: PIRAMIDA. 256 p. [in Ukrainian].
  8. Matios, M.V. (2010) *Solodka Darusia* [tekst] Darusia sladkaia:roman [Sweet Darusia] M. Matios; per.: Ye. Marinichieva, S. Solozhenko. Lviv: PIRAMIDA. 424 p. [in Ukrainian].
  9. Shabat-Savka, S.T. (2021) *Syntaksychni markery emotyvnosti v khudozhnomu dyskursi (kontekst «Shchodennyka strachenoi» Marii Matios)* [Syntactic markers of emotionality in artistic discourse (the context of «Diary of the Executed» by Maria Mathios)]. *Zakarpatski filolohichni studii*. Uzhhorod, 2021. № 18. P. 85–90. [in Ukrainian].
  10. Shabat-Savka, S.T. (2014) *Katehoriia komunikatyvnoi intentsii v ukrainskii movi : monohrafiia* [The category of communicative intention in the Ukrainian language: a monograph]. Chernivtsi: «Bukrek». 421 p. [in Ukrainian].
  11. Shabat-Savka, S.T. (2019) *Ukrainskomovnyi pytalnyi dyskurs : monohrafiia* [Ukrainian interrogative discourse: monograph]. Chernivets. nats. un-t im. Yu. Fedkovycha. 332 p. [in Ukrainian].
  12. Shynkaruk, V.D. (2011) *Osoblyvosti rechennievyykh struktur z emotsiino-otsinnymy znachenniamy* [Peculiarities of sentence structures with emotional and evaluative values]. *Studia Linguistica*. № 5. P. 29–37. [in Ukrainian].